

שמעתא אליבא דהלכתא

גליון תי"ד | פרשת ויחי | תש"פ | קהילת הניכוי הישיבות | רמות ב'

פניני הלכה

שמעתא אליבא דהלכתא

ב' נשים שלשו עיסה שאין בה שיעור חלה וצרפו אחר אפייה האם נתחייבו בחלה

עובדא הוה באשה ובתה שאפו כל אחת לעצמה פת לשבת שאין בה שיעור חלה, ומפני שנתארחא הבת אצל האם בשבת הביאה עמה החלות שאפתה, והניחה החלות שאפתה על שולחן אחד שהיו בו החלות שאפתה האם, ואין הם מקפידים על צירוף החלות, ושאלו כיצד עליהם לנהוג לענין הפרשת חלה מפני שצירוף החלות יחד איכא שיעור החייב בהפרשת חלה.

א - אמרינן בחולין (קלה:) דעיסת השותפין חייבת בחלה דכתב (במדבר ט"ו כ"א) "מראשית ערסתים" (לשון רבים). וכן הוא לדינא **ברמב"ם** (הל' ביכורים פ"ו ה"ו), **בטור ובשו"ע** (סי' ש"ל ס"ב).

עוד **תנן** (פ"ד דחלה מ"א) שתי נשים שעשו שני קבין ונגעו זה בזה, אפי' הם ממין אחד, פטורים, ובזמן שהם של אשה אחת מפני חייב, ושלא במינו פטור.

ואמרינן **בירושלמי** (ריש פ"ד דחלה) א"ר יוחנן סתם אשה אחת אינה מקפדת, שתיים מקפידות הן. אשה אחת שהיא מקפדת עשו אותה כשתי נשים, שתי נשים שאינן מקפידות עשו אותן כאשה אחת.

וכן פסק **הרמב"ם** (ריש פ"ו מהל' ביכורים) - שתי עיסות שיש בשתיהן שיעור החייב בחלה ואין באחת מהן כשיעור, שנגעו זו בזו ושכבו זו בזו, אפי' הם של שנים אפי' הן ממין אחד פטורין מן החלה, שסתם שנים מקפידים, ואם ידוע שאינן מקפידין על עירוב העיסות הרי אלו מצטרפות.

וכן הוא לדינא **בטור ובשו"ע** (ריש סי' שכ"ו).

ב - איתא בפסחים (מ"ג) תנן רבי אלעזר ואמר הרודה ונותן לסל הסל מצרפן לחלה, ואמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי אלעזר.

וכן פסק **הרמב"ם** (שם ט"ו) - עשה עיסה פחותה מכשיעור ואפייה ונתן הפת לסל, וחזר ואפה פת אחרת ונתן לסל, אם נתקבץ בסל שיעור חלה הסל מצרפן לחלה ומפריש החלה מן הפת, שנאמר והיה באכלכם מלחם הארץ, מלמד שהוא מפריש מן האפוי.

וכן הוא **בטור ובשו"ע** (סי' שכ"ד ס"א) דהסל מצרף אפי' לאחר אפיה.

ג - עוד איתא בפסחים (מ"ג) גבי מילתא דרבי אלעזר דהרודה מן הסל הסל מצרפן לחלה, בעי רבי ירמיה טבלא ואתא ליה לבזבזי מהו, תוך כלי בעינן והא ליכא, או דילמא אויר כלי בעינן והא איכא. תיקו.

וכתב **הרמב"ם** (שם ה"ז) אפה מעט מעט וקבץ הכל על לוח שאין לו תוך הרי זה ספק, ואם חלה של דבריהם היא אינו חייב להפריש עד שיצרף אותן כלי שיש לו תוך.

הטור (סי' שכ"ה) הביא דברי הרמב"ם, וכתב דלכן כשמצרפן בכלי צריך שלא יצא ממנו שום דבר למעלה מדופני הכלי, ואם מכסה הפת במפה חשוב כמו כלי לצרפם.

המהביר (שם ה"א) סתם וכתב - ואם נתנן על טבלא שאין לה לזבוזבז אינם מצטרפים. וביאר **הש"ך** (סי' ב') דסתם דבריו כיון דבזבזי הוה כל חלה דרבנן כדמבואר בסי' שכ"ב וזאלינן לקולא.

וכתב **הטור** (שם) דאם מכסה הפת במפה חשוב כמו כלי לצרפן. וצ"ע **הב"י** דכ"כ **הסמ"ק** (סי' רמ"ו) הנהגת הר"ף ואת א' **והשו"ע** (שם) כתב כן בשם יש מי שאומר. וכתב **הש"ך** (סי' ה') דאינו יודע למה כתבו בשם יש מי שאומר שהרי אין חולק בדבר וגם הטור נקט סתמא האי דינא.

ד - והנה מצינו בחינות (מצוה שפ"ה) שכתב לענין צירוף כלי - ושמעתי מפי מורי י"א דדוקא שנתן הפת מן התנור לכלי שיש בו בית קיבול דוקא, אבל הניח אותו

האם מותר ללכת בשבת על מדרכות שמפזרים עליהם חול לחזק הריצוף

א. מלאכת בונה. ב. אינו מדויק בטיט. ג. שיעור המלאכה. ד. אינו פסיק רישא. ה. אין כוונתו לבנון. ו. מלאכה דרך הליכה. ז. בנינוי. ח. מתעסק. יש מקומות שדרך בניית המדרכות שנותנים שכבת חול על הקרקע ומניחים על גבה אבנים משתלבות ללא להדביקן, ואח"כ מפזרים עליהם חול על מנת שיחדור בין החריצים ותעשה המדרכה כמקשה אחת. אלא שדרך כלל לא מפזרים את החול היטב, אלא מסתמכים שע"י הליכת האנשים יכנס החול בין החריצים, ונשאלנו האם מותר ללכת בשבת על מדרכות אלו מיד אחר סידורם דדלמא יש לחוש משום מלאכת בונה מחמת שהריצוף בחזקתו במקום ומשום החול החדוד בין החריצים הממלא אותם מחמת ההליכה.

א. מלאכת בונה

איתא **בשבת** (ע"ג) אמר רב ששת היתה לו גבשושית ונטלה, בבית, חייב משום בונה, בשדה, חייב משום חורש. אמר רבא היתה לו גומא וטממה, בבית, חייב משום בונה, בשדה, משום חורש. ואיתא עוד **בעירוין** (ק"ד) רמי ליה רב איקא מפרשוניא לרבא, תנן בוזקין מלח על גבי הכבש בשביל שלא יחליקו. במקדש אין, במדינה לא. ורמינהו, חצר שנתקלקלה במימי גשמים מביא תבן ומרדה בה. שאני תבן, דלא מבטיל ליה, וכשהוא מרדה אינו מרדה לא בסל ולא בקופה אלא בשולי קופה, ע"כ. ויעויין **בטור** (סי' ש"ג) שפסק שחצר שנתקלקלה במי גשמים יכול לזרות בה תבן ולא חשיב כמוסיף על הבנין ובלבד שיטענה שלא יזרה לא בסל ולא בקופה אלא בשולי הקופה ויביא התבן על שוליה, ע"כ. וכן פסק **השו"ע** (שם ס"ג). וכתב ע"ז **הב"ח** (שם אות ט) דמשמך מרש"י שם דדוקא תבן דלא מבטיל ליה דחזי לטעיט החומות, אבל מלח משנדרס ברגל לא חזי ומסתמא מבטיל ליה התם וע"כ אסור משום דמוסיף על הבנין ואי נמי משום אשוויי גומות. והביאו **הפמ"ג** (שם א"א סי' ק"ז) ו**הרע"א** (שם על המ"א סי' ק"ז). וביאר **בתורת שבת** (סי' ק"ח) דאע"פ שאשוויי גומות גם משום בונה אסור, צ"ל שהבי"ח הסתפק אם המשווה גומא בחצרו דינו כמשווה גומא בבית שאיסורה משום בונה או כהשוואת גומא בשדה שאיסורה משום חורש וזה התכוון במש"כ אי נמי.

אלא דע"י **בחי"א** (כלל מ"א אות ח) שכתב שדבר המבטלו, אסור, דהוי כמוסיף על הבנין שהרי משוה גומות. ו**בערוה"ש** (אות ל) כת' דאם באמת כוננו להניחו בארץ הוי איסור גמור דמוסיף בנין על הארץ והרי אפי' אשוויי גומות איכא איסור תורה, ע"כ. ועיני **בחוט שני** (ח"ב עמ' רמד) שביאר דיש ב' אופנים של בונה: א' מוסיף על הבנין והיינו שעושה הוספה על הבנין. ב' אשוויי גומות והוא הצורה של הבנין שע"י שמשווה את הגומות יש לבנין צורה שרוצה בה אבל אין כאן תוספת על הבנין, ע"כ.

ב. אינו מדויק בטיט

ואיתא **בשבת** (ק"ב) המצדד את האבן חייב. ו**פרש"י** (ד"ה מצדד) מושיבה ומצדדה עד שמתיישבת בקרקעית יסוד הבנין יפה, מתוך שהוא מצדדה הוא מכינה תחתיה ומושיבה בארץ - חייב, ואפילו לא נתן טיט הוי בונה כל שהוא, דיש מקיימין כן בלא טיט. והביאו להלכה **הערוה"ש** (סי' שיג אות ב).

והרמב"ם (שבת פ"ב ה"ח) כתב שהמצדד את האבן ביסוד הבנין ותקנה בידו והושיבה במקום הראוי לה, חייב משום מכה בפטיש. וכת' **הכס"מ** בשם **הרמ"ך** והוא שישים סביבותיה צרות ועפר, כמבואר בגמרא, ותימה איך הניח הוא (הרמב"ם) מלפרש כן, ע"כ. אולם **האור שמח** (שם) יישב דברי הרמב"ם ע"פ גרסתו בש"ס שם. ו**בלב חיים** (ח"ב סי' ס"ג) כת' דלסברת הרמב"ם כיון שמצדדה ומתקנה היטב במקומה אפילו שלא הניח צרות ועפר חייב משום בונה כל שהוא בשבת, שהוא אב מלאכה. ולפ"י בנין דייק משום מלאכת בונה כי גורם שהאבנים יתיישבו יפה. וע"י **במרכבת המשנה** (שבת שם ה"ה) למה כתב הרמב"ם שחייב משום מכה בפטיש ולא כתב דחייב משום בונה.

ג. שיעור המלאכה

ולענין שיעור המלאכה שנינו **בשבת** (ק"ב) הבונה כמה יבנה ויהא חייב, כל שהוא. ואמרו **בגמ'** כ"ש למאי חזי, אמר רבי ירמיה שכן עני חופר גומא להצניע בה פרוטותיו, דכוותה גבי משכן שכן תופרי יריעות חופרין גומא להצניע בה מחטיהו. ויעויין **בערוה"ש** (סי' שיג אות ב) שכתב כל שהוא **כלומר שאין לזה שיעור** והטעם שכן בע"כ שיש לו נקב בבירה נאה שלו ומקפיד על חור קטן שבה וסותמו, וכן במשכן כשנפלה בה תולעת ועשה נקב קטן מטיף לתוכה אבר וסותמו, ע"כ. והעירוני **שהאו"ז** (שבת סי' נ"ה) כת' דמה ששאלו "כל שהוא למאי חזי", נראה דקא מבעיא להו כמה הוא כל שהוא.

וע"י **בחי' הר"מ קז"ט** (שם ק"ב: ד"ה הא) הו"ד **במשנת השבת** (עמ' רב ד"ה והנה) שכת' דהא דאמרינן דהבונה כל שהוא חייב, נראה ודאי דהיינו שניכר לעיני הבנין שעשה, שאם יש לו גומא בביתו ורוצה לסותמה והשליך בתוכה עפר כרגירי חרדל לא מסתבר שיהיה חייב, שלא הועיל במעשה זה כלום שעדיין הגומא נראית גדולה כבתחלה, אבל אם השליך בתוכה עפר כ"כ שניכר שהתחיל לסתום ממנה מעט חייב ואין לזה שיעור, וה"ה בכל הדברים ששעורן בכל שהוא, ע"כ. ומשמע דבכה"ג שאינו מועיל כלום ליכא אפילו משום איסור חצי שיעור, וע"כ דבכה"ג אינו בכלל מלאכה כלל וכבר בארנו בסי' בגליון צ"ח דאע"פ דלדעת רוב הפוסקים אף במלאכת שבת יש בחי"ש איסור מה"מ מ"מ ב"חצי מלאכה" ליכא איסור, עיי"ש. ועיי"פ לפי דבריו בנין כיון שבד"כ ע"י ההליכה נכנס רק קצת חול בין החריצים ואין הדבר ניכר נרא' דלא שייך לאסור (ומי"מ) אם ע"י הליכתו מתחזקות אבנים רפויית באופן ניכר יש לאסור, וע"י להלך).

ד. אינו פסיק רישא

ובל"א"ה לכאורה בנין י"ל דליכא איסור כי אין ההולכי דרכים מכוונים לבנין והוי אינו מתכוון דמותר (כי אין כאן משום פסול) כשנפגש שבת כבר הלכו עליהן, ואת"ל דהוי פס"ר כי לא ימלט באחת הפסיעות שיחזק חלק מהאבנים או שיכניס חול בין האבנים, אכתי יש לזון בה.

דמצינו **לרש"י** (שבת נ: ד"ה אבל) שנקט שהסורק ראשו במסרק הוי פס"ר שיתלוש שער. וכת' **הריב"ש** (סי' שצ"ד) דאין הכוונה דבכל העברת מסרק יתלוש שער, אלא שהסורק בכללו יתלוש ב' שערות, אף שהסורק מורכב מהרבה פעולות שלגבי כל א' בפ"ע אין וודאות שיתלוש שער, עיי"ש. ומי"מ מסתבר דאף לפי הריב"ש היינו רק לענין סירוק שנעשה הכל ביחד בפעולה א'. אולם בגוונא שהם פעולות נפרדות לגמרי י"ל דהוא גם מודה דאין משום פס"ר.

אולם **הבית כהונה** (ח"א סס"י י"ח ד"ה ואחר) חולק על הריב"ש דבכה"ג אינו נחשב פס"ר. והובא **בחי' רע"א** (סי' תרט"ו). וע"י **בה"ל** (סי' ש"כ סד"ה ל"ט) שכת' דאפשר דבכה"ג חשיב פס"ר. ומשמע דלא פסיק ליה דבכה"ג חשיב פס"ר. ו**הגרש"א זצ"ל** (ש"ש פכ"ו הגה סז ומלואים שם, הגה ס"ט) צידד להלך, ורצה לחלק מהא דסירוק שערות ד"מ דהוי איסור דאיו משום דהתם חשיב כמכוין. ונשאר בצ"ע מכח דברי הריב"ש. ובד"כ גם בנין ע"כ אינו אלא ספק פס"ר כי מסתמא כבר הלכו אחרים, וע"י בגליון רל"א לענין ספק פס"ר.

ה. אין כוונתו לבנין

ואף אם נימא דיש כאן משום פס"ר, מ"מ כיון שאין כוונתו לבנין י"ל דליכא איסור, דמצינו **במ"א** (סי' שיג סי' ק"ז) שכתב על הא דפסק **השו"ע** הני"ל דחצר שנתקלקלה במימי גשמים יכול לזרות בה תבן ולא חשיב כמוסיף על הבנין כו', אבל דבר דמבטל ליה אסור דאיכא אשווי גומות, דדוקא אכתי שבה לתקן החצר אסור דמדי לבנין, אבל בענין אחר שרי, דהא שרי לכסות רוק באפר כמ"ש ש"י דמחמת שיש עליה מבע"י אפר שמותר לטלטלו לכסות בו רוק כיון שמותר מכיון לבנין, ע"כ. והביאו **הא"ר** (אות טו), **התוס' שבת** (שם ס"ב) ו**הפמ"ג** (שם א"א סי' ק"ז). ובדרך זה כת' **החני"א** (כלל מ"א אות ט) דאם אין כוונתו לתקן החצר אלא לייפותו או לכסות דבר מיאוס, מותר לכסות. וכן הוא **הגר"ז** (אות כד). וכ"כ **המ"ב** (סי' ק"ה) דדוקא אם בא לתקן החצר אסור דמדי לבנין אבל בענין אחר כמו שנוהגין לפזר חול בבוקר בבית כדי לכסות הרוק שרי, דהא שרי לכסות הרוק באפר כמ"ש סוף סימן ש"י כיון שאינו מכיון לבנין, ע"כ.

אלא דעיא בנשמת אדם (ככלל מ'אות א) **ובתורת שבת** (סי'ק יח) שתמה על המ"א, דדבריו ז"ע לפי משי"כ השו"ע בסי' ש"כ שאפ"י פס"ר דלא איכפת ליה עכ"פ אסור, וע"כ כתי' הת"ר אלא כשאין בכיסוי הרוק בעפר פס"ר שיסתום גומא. אלא שלמה"א לב משמע (שם סי'ק יח) הקשה נמי כן וישב דע"כ לא התי' דאסור כשאין בכיסוי הרוק בעפר פס"ר שיסתום גומא. אלא שלמה"א לב משמע הכי, וכן המ"ב לא חילק כן, וע"כ ז"ל דס"ל דמעשה זה הוא בכלל מעשה כיסוי ולא מעשה של בנין וכמו שנבאר עוד בסמוך, ולפי"ז ק"ו בנ"ד דלא חשיב מעשה של בנין כי אין כאן אלא מעשה הליכה ללא כוונה כלל למלאות הגומות.

ו. מלאכה דרך הליכה

וכע"נ זה מצינו באבן העזר (ס"ס"י ט"ח) במעמיד בהמתו ע"ג מחובר שאינו עובר על איסור בשבת אע"פ שהבמה דאי תתלוש, כיון דהוא אין עושה כלום וגם מחשבתו לא היתה על המלאכה כלל, ע"כ. ואע"פ דשאני הכא שאינו עושה מעשה בגופו, מ"מ אכתי י"ל דנ"ד דע"פ דאין כוונתו לתוצאה כלל, משא"כ התם דסוף סוף כוונתו שהבמה תאכל. וע"י עוד בב"יאו הגר"א (סי' ש"ד על ס"א ע"ב) וכתב דע"פ דאין כוונתו לשלם ולא אסור כשאין כוונתו שיהיה שוטח, מ"מ כשגב אוליין בעיקר בתר מחשבתו. כמבאר דכיון דשאני מכיוון למלאכה אינו חשיב מלאכה כלל. ולפי"ז י"ל דה"ה בנ"ד כיון שאין מחשבת ההולכים לתקן ולבנות שרי.

ובד"ך זה כתי' **בשבט הלוי** (ח"ט סי' ט"ט) דכשאדם אינו עושה כלום ממש והולך לדרכו לפי תומו ואינו מוסיף אף תנועה אחת למען מלאכה, אף שבגומתו נדלק אור או דבר כיוצ"ב, פשיטא שכל זמן שאינו חושב ממש ללכת למען הדליק וכיוצ"ב שאין אנו מצרפים הליכתו הרגילה לתוצאה הנ"ל, ואין כאן פעולה של מלאכה, ודבר זה בכלל משי"כ הפוסקים כע"נ זה לענין מלאכת מכה בפטיש דישנם פריטים דכל זמן שאין מכוונים בפ"י, אינו בגדר אינו מתכוין אלא שאינו בגדר מלאכה כלל, כמבאר במג"ז **משנה** (שבת פ"י"ב ה"ב) הובא להלכה **במ"א** (סי' ש"ח סי' ק"ל), **במ"ב** (סי' ש"ח עה"צ אות טו) וסי' ש"ד עה"צ אות יג) ו**בחזו"א** (סי' נ"א סי' ק"ד ד"ה ושב) ונ"ד הוא ק"ו מושם.

וכע"נ זה מצינו ב**שו"ע** (סי' ש"כ סי' יג) שכת' דדורס שלג ברגליו ואינו חושש. וב"אר המ"ב (סי' ק"ט) דאע"פ שהשלג נימוח וזב ע"י"ז לית לן בה כיון דהוא אינו מתכוין לזה. ואף לדעת ה"ט"ז שם שכת' דהתיירו אע"פ שהיו פס"ר דלא אכפת ליה שהוא איסור דרבנן (עי' פמ"ג שם), כי א"א להזהר בזה, אבל במקום שאפשר להזהר משמע שיש לאסור, היינו כי ההליכה עצמה היא מעשה ריסוק השלג ממש משא"כ בנ"ד דממילא מתפור החול, ועי"נ. ולפי"ז אין להקשות מהא דכת' המ"ב (שם סי' ק"ט) דאין הלכה כהמ"א שאסר ללכת על נהר או באר דכיון דהוא מחובר לקרקע יש בו משום חשש בנין וסתירה כי הרבה אחרונים חולקין עליו וס"ל דשם מים עליה ואין שייך בו בנין וסתירה. וציני **בשעה"צ** (אות לט) לדברי המאמר"ר (סי' ק"ד) שדחה דברי המ"א כי אין להם שייכות ולקרקע ואינו חלק ממנה אלא הוא ענין בפני עצמו, ע"י"ש. אלא שלפי טעם זה אם האבנים עצמן מתחזקים ממש ע"י דריסתו עליה (ולא מחמת החול המתפור ממילא) יש לאסור.

וכן מצינו באו"ה (שער נ"ט סי' ל"ט) דנמלים ושאר שקצין ורמשים וכה"ג, אף דרך הילוכו אסור להורגם אלא צריך לדקדק בדריסתם במקומות שמצויין. והביאו הא"ר (סי' ש"ט אות ל"ג) **והמ"ב** (סי' ק"ח). ומשמע דאף דרך הליכה איכא איסור. אולם יש לדחות דהתם מיירי כשכוונתו להרגם לפי תומו ע"י"ש שקצת משמע כן, וע"י"ז הדין שלא להרגם במקומות שמצויים, אבל בנ"ד כיון שכוונתו ללכת למקום חפצו ולא לבנות כלל י"ל ליכא איסור (ואם ניחא ליה שע"י הליכת אנשים המדרכה תהיה תקינה, לפי האו"ה יש לומר דאסור), ועוד יש לחלק דשאני התם שהרגם ממש בדריסתו, משא"כ הכא דממילא נכנס החול מחמת הליכתו וכמו שחילקנו לעיל.

ז. בשינוי

וע"פ כל הנ"ל נראה דאין לחוש לאסור. בפרט דאף אם נימא דיש כאן משום פס"ר לפי המבואר לעיל אינו אסור אלא מדרבנן כי לא אכפת ליה ע"י בזה בגליון ר"א, עוד י"ל דאינו אלא מלאכה שלא כדרכה כי אינו עושה אלא ברגליו (והו"ו פס"ר בתרי דרבנן דשרי במקום צורך כמבואר במ"ב (סי' ש"ט עה"צ אות יח וע"י סי' ש"א סי' ק"ט) ונ"ד י"ל שאף ללא צורך שרי ע"פ צדדים הנ"ל), דהנה כתב המרדכי (שבת סי' ס"ט) בשם רבינו מאיר על עוגות שכותבים עליהם אותיות ותיבות, אע"פ דמשום מוחק דא"ו ליכא דמוחק ע"מ לכתוב בעיני, מ"מ איסורא דרבנן מיהא איכא, ומ"מ בתינוק אין לחוש דקטן אוכל נבלות אין ב"ד מצווין להפרישו היכא דלא סיפני ליה בידים, עכ"ל. והביאו הב"י (סי' ש"ט), וכן פסק הרמ"א (שם סי' א). וע"י **בדגמ"א** (סי' ה) שתמה ע"י"ז דלא מבעיא לדעת התרוה"ד המובא במ"א (סי' ש"ד סי' ה) דבאיסור דרבנן פס"ר שרי דה"ה בזה, אלא אפ"י להמ"א דפליג שם מ"מ היכא דאינו מתכווין ומקלקל ועושה כלאחר יד גם הוא מודה דשרי, כ"ש אם אינו שובר בידו רק בפיו דרך אכילה. ולכן נ"ל היתר גמור בזה, והמרדכי בשם המהר"ם שאסר היינו כי היו רגילים לכתוב בכוונה שיאכל התינוק לסגולה להתחכם.

ובקצות השולחן (סי' קמ"ד סי' א) תמה על הדגמ"ר דבשלמא באותיות הכתובות על גליון, הדרך הוא למחוקם והקורע הגליון ומשבר האותיות דשרי ללא חשש. אבל באותיות שעל העוגה, הרי זו היא דרך מחיקתם ע"י שבירה, ע"כ. אולם יש לדחות דס"ל להדגמ"ר שבת עיקר צורת המלאכה אוליין, וכיון שצורת מלאכת מוחק היא ע"י מעשה בידים אם עושה בפיו חשיב שינוי. וע"י **במ"ב** (סי' ש"מ סי' טו) שפסק כהדגמ"ר דאם אינו שובר מקום האותיות בידו, רק בפיו דרך אכילה, חשיב שינוי. ובד"ך זה מצינו **בשעה"צ** (סי' ש"ז אות ב). וכן הוא במהרש"ם (ח"י סי' ז).

ועיניין בארחות שבת (פ"ל הגה ע"ג) שכת' דס"ל להדגמ"ר דכיון דאם לא היה בא לאכול את העוגה רק למחוק את האותיות הכתובות ע"ג לא היה עושה זאת בפיו אלא בידו לכן אם עושה זאת בדרך אכילה חשיב מחיקה כלאח"י, ועפ"י כתי' שהכנס למקום שיש בו מצלמה הקולטת את תמונתו ומראה אותה על גבי מסך, אף אם נקוט דיש בזה איסור מלאכה, מ"מ אין זו אלא כתיבה כלאח"י, שהרי אין דרך אדם לצייר את תמונתו ע"י עמידה מול המצלמה, ע"כ. וע"י עוד בזה בגליון רנ"ג. ועיניין ב**שו"ע** (סי' ש"ז סי' א) שכתב שאסור לכבד הבית אלא אם כן הקרקע מרוצף. וכתב **בהה"ל** (שם) דיש בזה משום שבת כמבואר בשבת (ג"ה) ואם מכין זה לאשווי גומות משמע בתוספת שם דיש בה חיוב חטאת, וכן משמע מהרמב"ם, ודעת הרמב"ם בפרק כל הכלים דהוא רק בנין כלאחר יד כ"ז שלא נעשה בידים ממש, ע"כ. ואף סתירה מדברי הרמב"ם לדבריו הנ"ל כי י"ל שכן דרך המלאכה לאשווי גומות ע"י כיבוד, אולם לא דמי לנ"ד דאף אם נימא שכן הדרך לבנות מדרכות אלו, מ"מ הרי מלאכת בנין אינה נעשית אלא בידיו וע"כ אם במקרה אינו כן אוליין אחר עיקר המלאכה, משא"כ לענין לאשווי גומות דיי"ל דאף אם הדרך הוא ביד מ"מ ס"ל להרמב"ם שהדרך הוא אף דרך כיבוד.

ח. מתעסק

ובר מן דין נראה שבדרך כלל ההולכים בכלל מתעסק, והמתעסק אינו עובר איסור כמבואר במקור חיים (לפעל החו"ד סי' תלא ביאורים ד"ה ולכאורה נ"ר), באגלי טל (מלאכת קוצר סי' כ"ד סי' י"ב), בנשמת אדם (כלל יח אות ב), בחזו"א (הורו"ט סי' טו סי' ט) ועוד פוסקים. ואף **במע"א** (סי' ה) דס"ל דיש בזה איסור דרבנן ונפ"מ שאם יודע שחברו עושה מלאכה במתעסק צריך להפרישו, מ"מ ע"י בעונג יו"ט (או"ח סי' ג) שכתב בדעת הרע"א שאף לפי דבריו הא דצריך להפריש המתעסק היינו רק באופן שמתכוון למעשה אלא שחושב שעושה בהיתר שנפטר מהמיעוט דכתיב "אך", וכגון המוציא ברה"י כי חושב שהעירוב תקין. אבל באופן השני שלא נתכוון כלל למלאכה ומחשבתו לא התקיימה למעשה ואין משום מלאכת מחשבת, ליכא משום איסור דרבנן וא"צ להפרישו, וכגון שמתטלטל למקום שאין עירוב ואינו יודע כלל שמתטלטל דבכה"ג כיון שפטור מטעם מלאכת מחשבת אין זה כלל עבירה, וכן בנ"ד שכוון להליכה ונמצא בונה. וכן מבואר באגלי טל (מלאכת אופה סי' ל"ג סי' א). וכן ביאר הגר"ש זצ"ל (הערות כתובות ה: על תוס' שם). וע"י בחוט שני (ח"א עמ' קע"ב) **ובמ"מ** (אה"ע ח"ד סי' י' ד"ה ובע"נ זה). אולם המנח"ש (סי' צ"א אות ט) נקט כהפשטות בדעת הרע"א שבכל אופן יש להפרישו. וע"י באמרי בינה (ד"ה שבת סי' ז). וע"י עוד בזה בגליון רנ"ז.

מסקנת דרינא

העולה לדינא, מותר בשבת ללכת על אבנים משתלבות שמפזרים עליהם חול, אע"פ שע"י ההליכה עלול להכנס חול בין האבנים ולחזקן, כי כוונתו ללכת לדרכו ולא לבנות, ועוד טעמים כמבואר לעיל. ומ"מ יהא שלא להכניס חול ברגליו בכוונה.

כשהוציאו מן התנור י"ג לוח או על הקרקע ובכל מקומם שאין לו תוך, אע"פ שנתנו אח"כ בסל כבר נפטר מחלה, וזהו שאמרו הרודה ונותן לסל, דדוקא לסל בשעה רדיה מן התנור. [ובכ"י אחד נוסף - ורבים ונכבדים חולקים שאין קפידא להוצאתו מהתנור לסל].

וכיוצ"ב מצינו באור זרוע (סי' רכ"ח) דכתב - וראיתי כתוב בשם ר' יצחק ב"ר אשר זצ"ל דהא דאמר ר' אלעזר שחל מוצרפן, היינו שרדה מן התנור ונתן לסל בעודן חמין ולא פוזרן בקרקע, אבל פוזרן בקרקע תו לא מצרף להן הסל, ודייקינן מהא דקתני הרודה ונותן לסל, משמע מיד לאחר רדיה, ואין הדבר בר סמכא דהא קתני הרודה ונותן לסל, משמע רודה ואחר שעה נותן להן, ונדע דלא קתני הרודה לתוך הסל.

ודעה זו הוזכרה נמי בר"מ"א בפסחים (מ"ח): ז"ל - וכתב הר"י"ט ז"ל דדוקא שרודה ונותנו בסל לאלתר, והכי מוכח לישנא. וכן איתא במאירי (פסחים ס) בשם יש מפרשים.

וכ"כ במהר"ם חלאה (פסחים ס) בתוספת ביאור - מיהו ע"ס הפרשת חלה בסל ראשון שרדה לתוכו בעודו חמין כע"נ גמר.

אולם ברמב"ם, בטור ובשו"ע לא הוזכרה סברא זו. ומצינו דנשאל בזה הרב פעלים (יו"ד ח"ד סי' ל"ח) דנהגו באפיית מצות שרודים המצות ע"ג מחצלת עד שיעצנו ורק אח"כ מניחים אותם בסל. כיצד לנהוג לענין הברכה, מאחר דאית ביה מחלוקת. והש"ב דהמנהג פשוט וברור כהרמב"ם דחסל מצרפן בכל גווי, וידוע דדבר שיש לו מנהג ברור אע"פ שיש בו מחלוקת אין חוששין לספק ברכות. ואין לך מנהג ברור ומפורסם יותר מזה דכולם יודעים דכך נוהגים מדרות הראשונים. וגם כל מנהג עיר הקודש ירושלים שאלתי במכתב להרב החסיד מהר"א מני והשיב שכן המנהג להניחם אח"כ בכלי או מכסים אותם במפה ומברכין. ויש מהאשכנזים נוהגים לצרפן מפי תנור דוקא, ואנחנו נוהגים לצרפם אח"כ עכ"ז. ומי שחושש לדעה זו ומפריש בלא ברכה, לא טוב עושה דודאי צריך לברך כמנהגו ומנהג ירושלים.

ועיניין עוד במנחת שלמה סי' ס"ח אות ב' דכתב דשיטת הפוסקים דאין הכלי מצרף אח"כ רדה תיכף את הפת מן התנור לתוך הסל, דחוויה היא מהלכה. העולה לדינא - היכא דצרפו פת לתוך כלי אחד אחר אפיה, ואין מקפידים על צירוף הפת, וכ"ש אם כל הפת שייכת לאדם אחד או לשותפים, יש להפריש חלה בברכה. ועל כן במקרה הנ"ל אם אין מקפידות זו על זו, יתנו כל הפת בכלי אחד ויפרישו חלה בברכה [דאף דעצם הנחת הפת על השולחן אינה מחייבת בהפרשת חלה מעיקר הדין וכמו שנתבאר, מ"מ יש לחשוש שמא תצטרף הפת במהלך השבת ע"י שיכניסו הפת לכלי אחד או יכסוה במפה אחת, ונמצאת הפת מתחייבת בחלה בשבת ואין דעתם על כך, ואף אם יתנו דעתם על כך כבר לא יוכלו להפריש חלה באותה השעה, וע"כ טוב דיחיבו עצמם בחלה ויפרישו בברכה ויצאו מכל ספק].

פניני קודש

עניני שבת קודש

מועלת וקדושת השבת (יא)

התואר יהודי תלוי בדביקות האדם בהקב"ה - י"ממוצא הדברים י"ל ענין אומרים ז"ל שקולה שבת כנגד כל התורה, ועד שהעובר עליה הרי הוא כעכו"ם... ככל שיהודי יותר דבוק בה' הוא יותר יהודי, וככל שהוא דבוק פחות בה' הוא פחות יהודי, ואם ניתק לגמרי מדביקותו הרי הוא כעכו"ם לכל דבריו רח"ל. ומכיון שכל עיצומו של יום השבת הגדול והקי הוא יום הדביקות באהבה מופלאה... הרי המחלל ש"י"ק הוא ככו"ם לכל דבריו. כי אם השבת בבחינת נישואין ודביקות בה', הנה כשמחלל שבת ח"ו הוי בחינת גירושין וניתוק הקשרים, וממילא אינו בכלל יהודי.

(נתיבות שלום עמ' לט)

נערך ע"י מהב"ר סדרת "עבודת המועדים"

ניתן להאזין לשיעורי הלכה מבעמח"ם שמענתא עמיקתא שליט"א בקול הלשון - טל: 6761* יש להקיש 3-1 שלושה 65

ניתן לתרום דרך "נדרים פלוס" - יש להקיש: 1. קופות נוספות 2. הניכי ישיבות רמות ב' 3. גליון שמענתא עמיקתא

הגליון נתרם בעילום שם להצלת התורה ומשפחתו - לשאלות והערות ניתן להתקשר לפל' 0503-767-052

© שמענתא עמיקתא - להפצת הגליון במקום מגורייכם או לימודכם נא לשלוח בקשה לדוא"ר: Amikta571@gmail.com

